

Załącznik do Uchwały nr VIII/.../2024
Rady Gminy Białopole
z dnia 9 grudnia 2024 r.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Białopole na lata 2025-2027

Białopole, grudzień 2024 r.

I. Wstęp

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie polskim. Art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej mówi, że „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny. Rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.”¹ Do szczególnej pomocy ze strony państwa mają prawo rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza rodziny wielodzietne i niepełne.

Rodzina to podstawowa komórka społeczna, składająca się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa. Stanowi pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze, z jakim styka się dziecko. Rodzina jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Oddziaływanie wychowawcze rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży poprzez przekazywanie wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań. Zdrowa rodzina, wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje, zapewnia dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości, dając im możliwość prawidłowego rozwoju i prawidłowego wypełniania ról społecznych w przyszłości.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może jednak zagrażać szereg różnych czynników. Znaczący wpływ mają zjawiska patologiczne, bowiem ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która potrzebuje pomocy z zewnątrz, ponieważ sama często nie potrafi rozwiązywać swoich problemów, w celu wyjścia z sytuacji kryzysowych oraz sprostać swoim obowiązkom względem dzieci. Do zjawisk patologicznych, prowadzących do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej, zalicza się w szczególności: alkoholizm, narkomanię, przestępczość i przemoc w rodzinie. Ich występowanie często powiązane jest z problemem ubóstwa i długotrwałego bezrobocia, które stanowią podstawowe podłoże braku równowagi i bezpieczeństwa w rodzinie. Powyższe problemy są najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Występujące w rodzinie trudności są często złożone i do rozwiązania wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań osób ze specjalistycznym przygotowaniem oraz instytucji działających na rzecz rodzin.

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., art. 18.

Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego ich monitorowania i wsparcia, w szczególności przez pracowników socjalnych, a w razie potrzeby przez asystentów rodziny i kuratorów sądowych. Praca z rodziną powinna być prowadzona we wczesnym okresie jej zagrożenia, przez wykwalifikowaną w tym zakresie kadrę. Pomoc rodzinie ma na celu przywrócenie jej prawidłowego funkcjonowania, poprzez umożliwienie jej odzyskania lub nabycia umiejętności prawidłowego pełnienia ról opiekuńczo-wychowawczych i społecznych, aby dziecko pozostało w naturalnej rodzinie i tam zostało przygotowane do prawidłowego funkcjonowania w swoim życiu oraz w społeczeństwie.

II. Diagnoza społeczna Gminy Białopole

1. Charakterystyka demograficzna

Do 30 września 2024 r. w Białopolu mieszkało 2861 osób (meldunki stałe), w tym 1440 kobiet i 1421 mężczyzn. W wieku przedprodukcyjnym było 477 osób, w tym 249 kobiet i 228 mężczyzn. Liczba osób w wieku produkcyjnym wynosiła 1709, w tym 772 kobiet i 937 mężczyzn. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym wyniosła 675, w tym 419 kobiet i 256 mężczyzn. Obrazuje to poniższa tabela:

Do 30 września 2024 rok	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	249	228	477
Liczba osób w wieku produkcyjnym	772	937	1709
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	419	256	675
Łącznie	1440	1421	<u>2861</u>

źródło: dane własne

2. Charakterystyka osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej

Do 30 września 2024 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białopolu objął swoim wsparciem 43 rodzin, w sumie 134 osób. Z pomocy Ośrodka skorzystało 3 rodziny mające 1 dziecko, 4 rodziny mające 2 dzieci oraz 8 rodzin mających 3 lub więcej dzieci, co obrazuje poniższa tabela:

Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS	43
Liczba osób w rodzinach	134
Liczba osób samotnych	15
Liczba emerytów i rencistów	10
Ilość rodzin w zależności od liczby dzieci	
1 dziecko	3
2 dzieci	4
3 i więcej	8

źródło: dane GOPS

Z pomocy GOPS, z powodu ubóstwa skorzystało 27 rodzin, z powodu niepełnosprawności 23 rodzin, z powodu długotrwałej, ciężkiej choroby pomoc uzyskało 10 rodzin, z tytułu bezrobocia 23 rodziny, z tytułu wielodzietności 11 rodzin, 3 osoby z tytułu bezdomności, 1 osoba z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych. Poniższa tabela obrazuje dane:

Ilość rodzin korzystających z pomocy GOPS ze względu na:	
Ubóstwo	27
Niepełnosprawność	23
Długotrwałą, ciężką chorobę	10
Bezrobocie	23
Alkoholizm	0
Wielodzietność	11
Bezdomności	3
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	1

źródło: dane GOPS

3. Dane dotyczące zakresu i ilości udzielonej pomocy oraz wsparcia dla rodzin przez Gminnym Ośrodek Pomocy Społecznej w Białopolu w 2024 r.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białopolu realizując ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do 15 lutego 2024 roku zatrudniał 1 asystenta rodziny, na pół etatu. Wsparciem asystenta objętych zostało 6 rodzin, które przeżywały trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w sumie, w rodzinach tych znajdowało się 17 dzieci. Realizując swoje zadania, asystent systematycznie współpracował z: pracownikami socjalnymi, pedagogami szkolnymi, wychowawcami klas, kuratorami zawodowymi, dzielnicowymi, a także służbą zdrowia i innymi instytucjami niezbędnymi do prawidłowego i kompleksowego wspierania rodziny. Z trzema rodzinami zakończono pracę ze względu na osiągnięcie założonych celów.

Wszystkie rodziny przeżywające trudności wychowawczo - opiekuńcze, trudności w pełnieniu ról społecznych otrzymują wielopłaszczyznowe, kompleksowe wsparcie ze strony pracowników socjalnych. Rodziny kierowane są do odpowiednich instytucji pomocowych, GOPS w Białopolu ściśle współpracuje ze szkołami (głównie pedagogami szkolnymi oraz wychowawcami klas), kuratorami społecznymi i zawodowymi oraz z dzielnicowym.

Wsparciem GOPS objęte zostają także rodziny, w których prowadzona jest procedura Niebieska Karta. Do 30 września 2024 r. nie było żadnej założonej Niebieskiej Karty.

W ramach zapobiegania dysfunkcjom w rodzinach, w których rodzice nadużywają alkoholu, pracownicy socjalni kierują wnioski do Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do 30 września 2024 r. nie było tego typu wniosków.

Rodziny spełniające określone kryteria otrzymały wsparcie w postaci różnych form zasiłków z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, pokrycia kosztów posiłków dla dzieci w szkołach/przedszkolach.

Ponadto tut. Ośrodek współpracuje z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Białopolu w rozwiązywaniu problemów alkoholowych w rodzinach.

W ramach realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu” do 30 września 2024 r. z pomocy skorzystało 108 osób, z czego 26 dzieci z posiłku w szkole.

Rodziny skorzystały z pomocy w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2011-2027 - Podprogram 2023. Pomoc żywnościowa trafiła do 165 osób z Gminy Białopole, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Do 30 września 2024 r.

wydaliśmy osobom potrzebującym 6 ton 81 kg żywności. Do osób odbierających żywność kierowane były również spotkania, których celem było wzmocnienie samodzielności i kompetencji w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego.

III. Odbiorcy Programu

Program Wspierania Rodziny skierowany jest głównie do rodzin dysfunkcyjnych, jednakże wsparciem objęte zostaną także rodziny, które na skutek różnych sytuacji życiowych, znalazły się w sytuacji wymagającej udzielenia pomocy przez placówki i instytucje, prowadzące działania na rzecz wspierania rodziny.

Program głównie kierowany jest do:

- rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych i zagrożonych kryzysem, w których występują: ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia oraz inne negatywne zjawiska,
- rodzin dotkniętych przemocą,
- rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rodzin wielodzietnych,
- rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym,
- małoletnich matek,
- rodzin niepełnych,
- rodzin wychowujących dzieci w wieku 0-5 lat,
- rodzin zmagających się z trudnościami w wychowywaniu dzieci w wieku dojrzewania,
- rodzin naturalnych, w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej lub ośrodkach wsparcia.

Przewidywana praca z rodziną oraz wszelkiego rodzaju formy pomocy mają na celu przede wszystkim zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, jak również aktywizację i wzmocnienie działalności instytucji, placówek i organizacji pozarządowych na rzecz wspierania rodziny. Działania skierowane są na zapewnienie bezpieczeństwa dzieci oraz podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów w celu zapewnienia optymalnego rozwoju dzieci oraz ogólnego podniesienia jakości życia całej rodziny.

Wszelkie działania mające na celu wsparcie rodziny są niezwykle ważne, gdyż wzmacniając rodzinę, wzmacniamy kapitał społeczny społeczności lokalnej.

IV. Lokalny system wspierania rodziny

Gmina prowadzi wiele inicjatyw na rzecz wspierania rodzin, szczególnie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Inicjatywy skierowane są na promocję wartości rodzinnych oraz umacnianie rodziny. W procesie wspierania rodzin uczestniczą przedszkola, szkoły, organizacje pozarządowe oraz instytucje i placówki działające w obszarze pomocy społecznej, kultury, sportu i rekreacji.

W zakresie poradnictwa i interwencji, związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii oraz służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców/opiekunów dzieci, prowadzone są następujące formy działań:

1. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej, który został ponownie powołany Zarządzeniem Nr 43/2023 Wójta Gminy Białopole z dnia 19 września 2023 r. w sprawie powołania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Białopole.
2. Działalność Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja pełni funkcje doradczo - konsultacyjne przy realizacji Gminnego Programu oraz podejmuje czynności zobowiązujące osoby uzależnione, będące często sprawcami przemocy, do poddania się leczeniu odwykowemu.
3. Prowadzenie wywiadów środowiskowych dotyczących rodzin z problemem alkoholowym.
4. Działania wspierające i interwencyjne pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
5. Prowadzenie dożywiania dzieci w przedszkolach i uczniów w szkołach. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach programu wieloletniego „Posiłek w domu i szkole”, pokrywa koszty posiłków dzieci w szkołach oraz w przedszkolach dla dzieci z rodzin wymagających wsparcia.
6. Funkcjonowanie programu „Karta Dużej Rodziny”, w celu wspierania i promowania rodzin wielodzietnych.
7. Realizacja programów profilaktyczno - edukacyjnych, m.in. z zakresu profilaktyki uzależnień oraz sportowych, pozalekcyjnych, zajęć dla dzieci i młodzieży szkolnej przez szkoły, Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe i kluby sportowe.
8. Działania pedagogów i psychologów w szkołach.

9. Prowadzenie działań edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych służących wzmocnieniu kompetencji rodziców, w rodzinach zagrożonych przemocą, przez szkoły, placówki i instytucje prowadzące działania na rzecz wspierania rodziny oraz przez organizacje pozarządowe.

10. Prowadzenie zajęć z psychologiem w szkołach dla uczniów z terenu naszej gminy.

11. Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży szkolnej.

12. Realizacja stypendium szkolnego dla dzieci z rodzin o niskim dochodzie.

13. Organizacja integracyjnych imprez szkolnych, w przedszkolach i w świetlicach, z udziałem rodziców i opiekunów dzieci: Dni Rodziny, Dzień Matki, Dzień Ojca, Babci i Dziadka, Spartakiady Rodzinne, Bale choinkowe, rodzinne wycieczki, pikniki rodzinne ze wspólnymi zabawami, turniejami i konkursami o tematyce prorodzinnej. Kontynuacja przedsięwzięć, w których uczestniczą placówki oświatowe i placówki upowszechnienia kultury, skierowane na umacnianie rodziny, promocję wartości rodzinnych, wspieranie i umacnianie więzi rodzinnych, poprzez działania edukacyjne, profilaktyczne, rekreacyjne i sportowe oraz wspólną zabawę dzieci i rodziców.

V. Cele, zadania i realizatorzy Programu

Cel główny: Stworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych na terenie Gminy Białopole

Cele szczegółowe:

Cele	Zadania	Realizator	Okres realizacji
Budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin	<ul style="list-style-type: none"> Monitorowanie i stała diagnoza warunków życia rodzin. Zapewnienie pomocy finansowej dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Objęcie pomocą dzieci, szczególnie w formie dożywiania, zaopatrzenia w podręczniki, organizowanie wypoczynku letniego, umożliwienie korzystania z organizowanych form spędzania czasu wolnego. Praca z rodziną poprzez prowadzenie szeroko pojętej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych. 	GOPS, Szkoły, GKRPA, PUP, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	2025-2027

	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie rodzinom specjalistycznego poradnictwa i wsparcia. • Podejmowanie działań wspierających, mających na celu aktywizację społeczno-zawodową rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu umożliwienia im podjęcia zatrudnienia. 		
Wspomaganie funkcjonowania rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca wszystkich podmiotów działających na rzecz rodziny. • Wspieranie i propagowanie różnych form aktywności działającej na rzecz wspomagania rodzin i umocnienia więzi rodzinnych. • Rozwijanie systemu wsparcia i specjalistycznego poradnictwa (terapeutycznego, prawnego). • Podejmowanie działań mających na celu powrót do rodzin naturalnych dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej. • Rozwój i wykorzystywanie gminnej bazy sportowej w celach rekreacyjnych. 	GOPS, Policja, Sąd, Kuratorzy, Szkoły, GOK, Gmina, Zespół Inerdyscyplinarny Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	2025-2027
Wspomaganie dziecka w środowisku szkolnym	<ul style="list-style-type: none"> • Realizowanie przez szkoły programów profilaktycznych. • Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez pomoc materialną - stypendia, podręczniki, udział w projektach. • Udzielanie wsparcia psychologicznego uczniom wymagającym takiej formy wsparcia oraz ich rodzicom. • Organizowanie poradnictwa i konsultacji dla rodziców. • Wzbogacenie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych. • Możliwość prowadzenia świetlic. 	Szkoły, Gmina, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna GKRPA	2025-2027
Opieka nad dziećmi z rodzin	<ul style="list-style-type: none"> • Praca socjalna z rodziną znajdującą się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzona przez pracownika socjalnego. 	GOPS, Sąd, Kurator, Szkoła, Gmina	2025-2027

niewydolnych wychowawczo	<ul style="list-style-type: none"> • Zatrudnienie asystenta rodziny. • Prowadzenie monitoringu dziecka w rodzinie dotkniętej sytuacją kryzysową. • Podejmowanie działań w celu zapewnienia objęcia nadzorem kuratora nad małoletnimi pozbawionymi wystarczającej opieki ze strony rodziców. • Wspieranie działalności świetlic oraz organizowanie w nich pomocy i opieki dla dzieci w godzinach pozaszkolnych. • Organizowanie w szkole kółek zainteresowań, zajęć wyrównawczych. 		
Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży, zapobieganie zjawiskom przemocy oraz profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • Udzielnie pomocy rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym oraz zjawiskiem przemocy. • Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych. • Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, zwłaszcza skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej, na temat uzależnień i ich negatywnych skutków. • Realizacja programów dot. uzależnień, agresji, adresowanych do dzieci. 	GKRPA, Gmina, GOPS, Szkoły	2025-2027

Realizatorzy Gminnego Programu

Zadania wynikające z Programu Wspierania Rodziny będą realizowane przez Gminę Białopole we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Zespołem Interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówkami oświatowymi, szkołami, Policją, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Sądem Rejonowym, Kuratorami i Powiatowym Urzędem Pracy.

VI. Przewidywane efekty

1. Stworzenie wielopłaszczyznowego, spójnego systemu wsparcia dla rodzin z trudnościami w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego.
3. Zminimalizowanie negatywnych zachowań wśród dzieci i młodzieży.
4. Ochrona dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Realizacja Programu Wspierania Rodziny zwiększy skuteczność pomocy kierowanej do rodzin dysfunkcyjnych oraz stworzy możliwość współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodziny. Oczekiwanym rezultatem wspólnych działań będzie przeciwdziałanie przemocy oraz patologizacji i zagrożeniu wykluczeniem społecznym. Interdyscyplinarne podejście daje możliwość rozwoju, zwiększenia świadomości w środowisku lokalnym, a tym samym podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Białopole.

VII. Źródła finansowania Programu

Realizacja zadań Programu może być finansowana:

- ze środków własnych budżetu samorządu terytorialnego,
- z dotacji celowych z budżetu państwa,
- ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł, w tym z Unii Europejskiej.

VIII. Monitorowanie Programu

Monitoringiem Programu zajmować się będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białopolu na podstawie pozyskiwanych informacji oraz danych ze sprawozdań dostępnych na poziomie gminy, uzyskiwanych od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań.

Celem bieżącego monitoringu będzie obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawiają się podczas realizacji działań. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek rozbieżności między założeniami a rezultatami, na bieżąco będą one weryfikowane i dostosowane do potrzeb grupy docelowej.

Roczne sprawozdania z realizacji Programu przedkładane będą w terminie do 31 marca, każdego kolejnego roku jego obowiązywania, tj. do 31 marca 2026 r. (za rok 2025), do 31 marca 2027 r. (za rok 2026), do 31 marca 2028 r. (za rok 2027).